

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Sidorovici, Gh. Teofil

CAROL II DIN CULMEA UNUI DECENIU DE GLORIOASĂ

DOMNIE/ Teofil Gh. Sidorovici – București: Paul Editions, 2022

ISBN: 978-606-9703-64-9

Redactare: *Monoran Nicoleta*
Corectură: *Lucia Gruescu*
Tehnoredactare: *Paul Editions*
Coperta: *Lucian Enache*

Paul Editions

Casa Presei Libere 1, corp C1, Sector 1, București
www.pauleditions.ro

e-mail: pauleditions@gmail.com, office@pauleditions.ro,
vanzari@pauleditions.ro, nicoleta.petcu@pauleditions.ro,
mihaela.enache@pauleditions.ro
tel: 0730.660.427; 0731.884.583

Tipar: ARTPRINT

E-mail: office@artprint.ro

TEOFIL GH. SIDOROVICI

CAROL al II-lea

**DIN CULMEA UNUI DECENIU
DE GLORIOASĂ DOMNIE**

Cu lucrări adiționale de N. Iorga și M. I. Costian

Paul Editions

PRINȚUL CAROL

*Mărturii pentru cine nu-l cunoaște și totuși îl judecă**culese de*

N. IORGA

I.

Prințul Carol la Românii de peste hotare

„Gazeta Transilvaniei” are o corespondență din Borsec despre vizita făcută acolo de tânărul principe Carol. Cu inima plină de bucurie acel modest român din Ardeal descrie pe viitorul Rege românesc: „Svelt. robust și vioiu, presintare și ținută foarte cuceritoare”; el vorbește de „simpatia și admirația” ce a provocat-o la cei de față, despre cumințenia prințului, care a respins șampania ce i se oferea la hotel, „mulțămindu-se cu vin amestecat cu apă minerală”, despre „veselia” și glumele potrivite, făcute în cea mai bună limbă românească.

Correspondentul din Dorna semnalează entuziasmul cu care prințul a fost întâmpinat de românii bucovineni de la hotar, cu prilejul trecerii sale pe acolo. Altele aduc vestea că această călătorie în Moldova austriacă a mers până la Putna, și un ovreiaș de la „Adivor” își pune tricolor la tichie ca să adauge, cu glasul întretăiat de emoție, că prințul a îngenunchiat pe mormântul lui Ștefan cel Mare, lui Ștefan cel mai Mare, acum și pururea.

Acel care e chemat să cârmuiască în vremuri grele această țară, care se obișnuise a aștepta foarte mult de la el, e un tânăr vioi, fără pretenții, bucuros de viață și de mișcare. Odată

era un copil foarte dragălaș, pe care-l iubea un neam întreg. Acum e un tânăr necunoscut ca idei și sentimente, și asupra căruia se îndreaptă, oprindu-se îndelung, cu speranțe uneori, cu frică altă dată, privirea tuturor oamenilor de bine, care se gândesc la viitorul țării și neamului lor. Măine poate încălzi inimile tuturor sau poate să le fi pierdut pentru totdeauna.

Atârnă nu de calitățile prințului, ci de creșterea care i se dă, care i se va da. E chestie de doi, trei ani, căci odată ce mintea sa va fi formată, nu mai e vremea îndemnurilor sau propunerilor, ci numai a bucuriei sau întristării.

Lumea noastră l-ar voi cunoscător al rosturilor noastre naționale, doritor de a străbate cât mai adânc și mai felurit viața de muncă pe toate terenurile, nu viața de glume și petreceri; l-ar voi suflet din sufletul nostru, când, atunci, nu s-ar mai gândi că trup din trupul nostru nu e; l-ar voi stăpân pe inimile noastre prin supunerea față de chemările și idealurile noastre. Ce uriașe aclamații s-ar ridica în jurul lui când, astfel fiind, ar urca treptele tronului, cu avântul cui se aruncă la luptă pentru viitorul unui Neam!

Cu frică se opresc privirile noastre asupra tânărului de azi. La școlile noastre nu l-am văzut încă până astăzi, nici ca ascultător neînscris. Se zice - și e drept - că și un prinț are drept să-și caute prieteni. În lumea școlilor înalte sunt așa de minunați tineri, care, pornind din sărăcia de acasă, muncind cu tot talentul și toată viața lor, biruind prin învățătură și purtări bune, vor ajunge mâine în fruntea cetățenilor României în Domnia lui Carol al II-lea, păstrând în triumful lor ca un element veșnic de bunătate, blândețe și milă amintirea acelor grei ani de silințe și a cămăruței umede, reci, fără lumină, în care și-au avut lucrul neobosit și săraca sărbătoare! Prieteni buni, fără gând la viitoare favoruri de camarilă - de care Dumnezeu să ne ferească și să ferească și pe prinț! -, prieteni din inimă, și nu din ambiția altora, vor fi fiind și acei „șapte tinerii români, descendenți din familiile mai fruntașe și mai de influență din România”,

scrie mândru corespondentul ardelean, care crede probabil că Mircea cel Bătrân ori Ștefan cel Mare au luptat pentru viitorime între boier Romalo și boier Păltineanu, în loc să fi avut în jurul lor țărani de la țară, tari în braț, credincioși în suflet, cu iubire în inimă. Prieteni buni, dar vezi cum se întâmplă că tocmai de la Carol Vodă cel de-al doilea se așteaptă înlăturarea de la supremația politică a „familiilor mai fruntașe și mai de influență din România”, de pe urma cărora am ajuns unde suntem.

Au plecat în aceste vacanțe cei mai buni absolvenți ai școlilor noastre secundare. I-am văzut, și sunt de o sănătate fizică și morală care făgăduiește mult. S-au dus ei cu evlavie la locurile noastre cele sfinte. Nu cu automobil, și nu li s-a oferit șampanie, ci pe jos, și au mulțumit pentru o bucată de mămăligă cu brânză. Cu alți prieteni, „din familiile” etc., prințul Carol, învață în fiecare clipă că e prinț și că va putea mult odată. Cu aceștia ar fi învățat măcar câteva săptămîni că e și el, înainte de a fi rege „din mila lui Dumnezeu și din voința poporului”, om din mila lui Dumnezeu și, din voința atotputernică a poporului nostru, român!

Aș fi istoric în zadar dacă n-aș ști că un popor crescut cum trebuie poate ajunge unde vrea și fără Regele său, căci el își poate atinge ținta lui și împotriva Regelui pe care și l-a dat și care rămâne atunci izolat în măreția sa formală, pe când măreția reală a luptei și biruinței trece indiferentă pe lângă el. Dar e frumoasă priveliștea unirii dintre un Domn de țară și neamul al căruia este țara. Din inimă o doresc, o dorim. Și de aceea reflecțiile acestea ale unui dascăl de școală și de carte, care nu mai e tânăr, față de un prinț, care, pe pragul tinereții, trebuie să se orienteze, căutând, între multele drumuri și poteci ale vieții, pe acel drum singur care duce la datoria sa, una singură și aceasta!

„Neamul Românesc”, anul IV, n-1 82.

26 iulie 1909.

Prințul Carol va merge în străinătate

Un ziar din acelea cu informații sigure anunță că în toamnă principele Carol, în a doua linie Moștenitor al Tronului României, va merge, împreună cu un domn general ca guvernator, în străinătate, pentru a fi „înrolat într-un regiment”.

La țările de rangul al doilea și al treilea, care trăiesc într-o situație clientelară, la țările fără o armată serioasă și cu un mediu social primitiv sau corupt, la țările care nu au un tineret universitar sau militar vrednic de a primi în mijlocul său pe un moștenitor de coroană, așa se face. Băieții regelui Serbiei au primit la Petersburg creșterea îngrijită care se știe: s-a dat astfel Țarului încă o dovadă de credință sîrbească. Așa va fi fost și cu prinții din Muntenegru. Monarhiile asiatice și africane cu pretenții europene obișnuiesc a-și crește Suveranii în Apusul luminat, și Alteța Sa Chedivul din Egipt a fost un elev - distins, credem - al Teresianului din Viena. Oceania n-a venit la rând, dar nu e vremea pierdută. Cât despre America, acest continent e mai republican decât dnii Tache Ionescu, Disescu și Nicolae Xenopol.

Grecii și Bulgarii nu se supun acestui obicei. Se cunoaște trufia unora și exclusivismul național ursuz al celorlalți. Popoare inferioare, ele păstrează cu gelozie pe prinții lor acasă, nesocotind principiile cele mai elementare ale educației moderne, care cere cât mai multă înstrăinare de țara asupra căreia un prinț e chemat a domni.

Principele Carol apucase, după unii critici nerespectuoși, un drum greșit. Citea literatură românească, ba chiar o căuta cu pasiune, și se pare că avea și stimă pentru reprezentanții culturii noastre. Când era mai tânăr, a cerut odată, la Institutul Oteteleşanu, dlui Slavici mămăligă și a jucat danțuri populare cu avântul unui flăcău care nu știe ce-i

acea Curte. La orice prilej se arată o fire deschisă, vioaie, doritoare de a ști lucruri și de a cunoaște oameni. A scris chiar în reviste și a criticat anume purtări ale superiorilor săi militari. Rea cale: pe aceasta a mers doar răposatul Cuza Vodă, pe care azi îl prigonesc unii și în formă de statuie.

Trebuie luate măsuri. N-ajungeau profesorii pe care-i cunoaștem, „special” fiecare, și atât de oficial (afară de unul, pe care nu-l voiui pârî). N-ajungea societatea aleasă în care a fost închis pentru sporturi și conversații „mondene”, neîngăduindu-se măcar sublocotenentului de vânători Carol al României contactul cu tinerii săi colegi de regiment. În aerul acestei țări e o libertate care corupe, și preceptorul svițerian era în stare să contribuie, ca fiu al unei țeri de veselie liberă, la această operă pernicioasă. Prințul Carol putea să creadă, ca eroul „Heidelbergului de altădată”, că este pe lume veselie, prietenie, vis și ideal și pentru cineva care e menit să domnească. Putea să creadă - ce grozăvie! - că cel mai puternic Domn e acel care se face iubit mai mult și împărtășește mai deplin întreaga viață a poporului său, al cărui spirit îl soarbe larg încă din tinerețe. Într-o bună dimineață ar fi cerut poate să calce pragul Universității unde se dau învățăături care și prinților le prind bine când le ascultă pe aceleași bănci cu alți tineri de vârsta lor și cu acel sentiment de respect pentru știință și cugetare care, acum câțiva ani, în acea Germanie feudală, unde va merge prințul Carol, făcea pe însuși Wilhelm al II-lea, împăratul din grația lui Dumnezeu, să poruncească fiilor săi a săruta mâna crispată de muncă a octogenarului Mommsen.

Nu, asta nu se putea. Astfel de porniri trebuie înfrânate. Un mediu de severă disciplină, de tradiții dinastice care izolează de popor, un mediu de constrângere și rezervă, unul cu totul străin de noi și în stare a curăți de toate atingerile noastre, o temniță educativă trebuia găsită. În străinătate va merge prințul Carol cu guvernor militar având cheile în mână. Toată lumea noastră politică, afară de vreun biet

ideolog căruia acest prinț îi e drag ca om și-i e scump ca viitor rege al țării sale, toată lumea politică va aplauda.

Iar dacă nici acest sistem nu va avea efect, aceasta ar însemna că în această lume pe care încă de la 1821 Metternich o găsea nebună, orice mijloc de a păstra bunele tradiții s-a pierdut.

„Neamul Românesc”, anul VI, n-1 43.

17 april 1911.

III.

La Examenul de liceu al Principelui Carol

*Cuvântarea profesorului C. Litzița,
președintele Comisiei.*

Sire,

În numele colegilor mei și al meu, rog pe Maiestatea Voastră să-mi îngăduie ca, în puține vorbe, să-i arăt ce anume ne frământă gândul și inima în timpul de față.

Maiestatea Voastră își poate lesne închipui ce val de bucurie a trebuit să cuprindă sufletul fiecăruia din noi când s-a văzut chemat să servească drept profesor A.S.R. Principelui Carol. Era o onoare la care nimeni dintre noi nu îndrăznea să râvnească, o distincție pe care nu știu prin ce anume o meritasem. Dar mândria firească pe care o resimțeam nu ne putea împiedica să vedem, în același timp, și greutatea sarcinii, și mărimea răspunderii. De aceea nimeni n-a pregetat un moment de la îndeplinirea datoriei, fiecare s-a silit din toate puterile sale să fie la înălțimea chemării. Nu noi vom judeca și hotărî până în ce măsură am putut corespunde așteptărilor Maiestății Voastre și dacă ne-am împlinit cum se cuvenea datoria mare și sfântă față de Dinastie și față de Țară. Noi nu putem în momentul acesta decât să adresăm Maiestății Voastre adâncile noastre mulțumiri pentru onoarea deosebită și pentru marea încredere pe care Maiestatea Voastră a binevoit a ne arăta.

Este însă și o a doua latură, pe care cer voie Maiestății Voastre s-o pun la lumină. Dacă în școala publică marele număr al elevilor ne face să pierdem din vedere pe fiecare din ei în parte și să ne ațintim ochii minții asupra totalității lor, în schimb atitudinea noastră sufletească în cazul de față era cu totul alta.

Ani de-a rândul am avut înaintea noastră același copil vioi și zglobiu; zi după zi puteam vedea cum răsare și crește, tot mai frumoasă și viguroasă, planta de preț care este sufletul unui copil ce se deșteaptă și năzuiește spre viață. Iar soarta noastră cea bună ne hărăzește norocul neasemuit de a îngriji, de a plivi, de a uda această plantă. E oare surprinzător dacă și în sufletele noastre a încolțit și a crescut un sentiment cald de solitudine părintească, o iubire ca pentru un frățior mic pe care-l ducem de mână pe pajiști înflorite și pe povârnișuri pietroase?

Ceasurile de lecțiuni nu mai erau pentru noi ceasuri de muncă, ci ceasuri de senină mulțumire sufletească, și veșnic ni le vom aminti cu duioșie, ca pe cele mai frumoase ale vieții noastre. Pentru toate acestea, și pe temeiul unui sentiment adevărat și trainic de iubire, vin să depun înaintea Maiestății Voastre expresia celei mai nețărnutate recunoștințe.

În sfârșit, Sire, în acest moment care pentru noi este de o rară solemnitate, fiindcă este un moment de despărțire și are în sine ceva din strângerea de inimă a păsării care asistă la cea dintâi încercare sfioasă de zbor a puilor ei, în acest moment, zic, fie-mi îngădui să adresez câteva vorbe de rămas-bun principelui Carol.

Măria Ta! Erai copil când te-am cunoscut; astăzi ești aproape un tânăr în floare. Multe schimbări s-au făcut în acest răstimp în ființa Măriei Tale, dar între ele este una la care și noi am contribuit cu din prisosul gândului și al inimii noastre. Ceasurile petrecute împreună la masa de lucru de la Cotroceni, unde uitasem și cine ești și ce suntem, ceasurile în care, când cu binele, și când cu răul, te îndemnam ori te sileam la lucru, pentru Măria Ta erau ore de lecții, pentru noi însă erau ore de zbucium fericit, căci simțiam că se desprindea mereu câte ceva din ființa noastră sufletească spre a se alipi de ființa Măriei Tale. Noi te privim astăzi ca pe făptura noastră, și ne ești drag și te iubim cum orice om își iubește rodul sufletului. Astăzi ne despărțim. Vei merge,

firește, înainte cu învățătura, și-ți dorim să ai parte de sfătuitoari cât de buni și destoinici; dar mai presus de toate-ți urăm să ai parte de sfătuitoari care să te iubească așa cum te iubim noi. Cu această pârgie a dragostei fii sigur că vei izbândi. De aceea, astăzi, la despărțire, îți strigăm cu toată puterea: Să fii iubit și să biruiești, și izbânda Măriei Tale va fi și fala și răsplata noastră.

Iar ca o slabă amintire a zilei de astăzi, te rugăm să primești acest mic dar, căutând, nu atât la valoarea darului, cât la inima dăruitorilor.

Cuvântarea Regelui Carol

Ziua de astăzi este pentru tine, scumpul meu Carol, o dată solemnă, tot așa de solemnă ca aceea de acum doi ani, când ai intrat în rândurile oștirii.

Acum, după examenul tău de maturitate, închei întâia epocă a tinereții tale și intri în viața civică. Epoca următoare îți va fi cu atât mai ușoară, cu cât nu vei uita cele ce ai învățat în acești din urmă ani.

Cu vie plăcere am luat parte la examenul tău și cu bucurie. M-am încredințat că ai desfășurat o muncă sânguitoare pentru a învăța bine, căutând a atrage laudele profesorilor tăi, care sper să n-au fost prea indulgenți cu tine.

(Apoi M.S. Regele, adresându-se către profesori, le-a zis:)

Vă mulțumesc călduros de grija și munca pe care ați închinat-o spre a da o învățătură solidă iubitului meu strănepot. Ați zis că era o mândrie și o bucurie pentru voi de a fi chemați să fiți învățătorii Principelui Carol. Eu vă răspund că ați împlinit datoria voastră cu dragoste și credință și că ați pus astfel o temelie trainică învățăturii sale.

Am toată încrederea că ea va da mai târziu roadele dorite, pe care eu nu le voi vedea, dar știu că vor fi spre binele Țării.

(După aceste cuvinte, care au mișcat adânc pe toți cei de

față, M.S. Regele a îmbrățișat pe A.S.R. Principele Carol, care i-a cerut voie să rostească următoarele cuvinte de mulțumire:)

Cuvântarea Prințului Carol

„Iubiți Profesori,

Astăzi, în ziua în care încheiem opt ani de muncă comună, țin mai înainte de toate a vă mulțumi pentru neîncetata osteneală ce v-ați dat pentru învățătura unui elev adesea foarte leneș.

Acest frumos dar ce-mi oferiți în această zi, îmi va rămâne ca o veșnică amintire a acestei dintâi epoci a tinereței mele, atât de bogată în învățături. Epoca aceasta, cu toate micile ei mizerii, va fi una din cele mai fericite ale tinereței mele. Desigur că în acest răstimp mult ne-am plictisit împreună - după cum spunea dl Marin Dimitrescu -, dar orice umbră neplăcută va fi ștearsă de luminile ce mi le-ați dat. De la d-voastră am învățat multe din cele ce-mi vor trebui în viață; dar m-ați învățat pe lângă acestea încă două lucruri, ce-mi vor folosi și mai mult în viitor: iubirea de grai și iubirea de neam.

Privindu-vă pe toți întruniți aici împrejurul meu, constat cu cea mai adâncă mâhnire că lipsește unul, pe care nemiloasa moarte l-a răpit încă tânăr și verde din mijlocul nostru.

Ion Cionca a fost acela care a început opera; d-voastră sunteți acei care ați dus-o la un bun sfârșit. El a fost întâiul care m-a făcut să simt frumusețile limbii noastre, el a fost întâiul care, arătându-mi nenorocirile trecutului, m-a făcut să prețuiesc frumusețea zilelor de azi.

O, tu, prea-iubit dascăl! Primește astăzi prinosul meu de recunoștință pentru adâncă iubire de țară cu care m-ai însuflețit. Ție îți voi fi veșnic recunoscător, căci tu ai fost întâiul care mi-ai grăit de basmele și vitejiile românilor.

Și acum, dlor profesori, simt o mare fericire privind această statueta, care înfățișează pe Horațiu, drept simbol de gândire și iubire de neam. De câte ori voi privi darul d-voastră, îmi voi aminti frumosul timp petrecut împreună, și el va fi pentru mine un imbold la muncă și datorie, încă o dată vă mulțumesc din tot sufletul meu!

(Comunicatul oficial.)